

ادبیات فارسی- لغت

۱

فرهنگ
واژه های فارسی در زبان عربی

گردآورنده
س-محمد علی امام شوشتری

ادبیات فارسی- لغت

۱

فرهنگ واژه های فارسی در زبان عربی   س-محمد علی امام شوشتری

توزیع کننده: مرکز کتابخانه و کتابخانه های دیجیتال تهران
شماره تماس جهت تهیه کتاب

۰۹۳۵۹۶۵۳۹۶۸

قیمت: ۳۴۰۰۰ تومان

سلسله انتشارات انجمن آثار ملی ۵۸

فرهنگ

واژه های فارسی در زبان عربی

گردآورنده :

س. محمد علی امام نوشتری

تهران - تیرماه ۱۳۴۷

چاپ بهمن

در برهان قاطع زیر واژه سپید از جمله آمده است : نام قلعه و حصاری باشد در توران . لغت «مشقر» که بمعنی سفید شده است نشان میدهد که نام فارسی این قلعه که در عصر ساسانی در بحرین ساخته شده (اسپیددز) بوده است و تازیان نگهبانان دز را بنام خود دز خوانده اند . نام این دز بی گمان از واژه (اسپید) گرفته شده فرضاً هم که در عصر ساسانی اسب پرستانی در یک گوشه از بحرین بزرگ بوده بوده است .

استبرق : دیبای کلفت . هر پارچه^۱ زربفت . این واژه از ریشه (ستبر) با افزودن پسوند (ك) ساخته شده و از صفت اسمی درست کرده اند . واژه استبرگ (استبرق) خیلی قدیم وارد زبان عربی شده و در قرآن کریم نیز بکار رفته است .
اُستُم : میانه دریا . استم القوم بزرگان آنها .

درباره این لغت دانشمندان اختلاف نظر دارند . ادی شیرگفته : بنظر من استم و اسطم بمعنی وسط دریا عربی شده شکل فارسی لغت (استل) است که بمعنی تالاب میباشد . و بمعنی بزرگان طایفه، عربی شده واژه (استام) است که معنی معتمد^۲ را دارد .

استیج^۳ : لوله نین که بافندگان بر آن نخ پیچند و آنرا در مکوک نهند . شکل فارسی واژه (استاك) است که معنی شاخه را دارد و حرف (الف) در این کلمه اماله گردیده است . (واژه استاج دیده شود) .

اَسْرَب ، اُسْرُوب^۴ : سرب .

در لهجه خوزی این کلمه، (سرب بر وزن ترب) تلفظ میشود و پیدا است که واژه از لهجه خوزی بزبان عربی درآمده است . بویژه که در خوزستان گاهی کلمه را (اسرپ) نیز میگویند . در لهجه خوزی همزه در آغاز واژه‌ها کمتر افتاده . چنانکه هنوز شکم را اشکم و ستردن را اسردن و ستاره را آساره گویند .

۱ - المنجد ۲ - الالفاظ الفارستیه المعربه ص ۸۴

۳ - قاموس المحيط ریشه (س . ت . ج) . برهان قاطع . ۴ - المنجد

أُسْطُم^۱ : واژه استم دیده شود .

أُسْطُول ج اساطیل : کشتی جنگی^۲ .

این کلمه در اشعار عصر اول اسلامی نیز دیده میشود . از اینجا پیداست کلمه در عصر خلافت معاویه که نیروی دریایی برای حکومت اسلامی تشکیل شد وارد زبان عربی شده است .

أُسْطُونَه . ج اساطین : استون ، ستون چادر^۳ .

اسفاناخیه : يك گونه خورش^۴ اسفناج .

واژه اسفناج در فارسی بشکل اسپاناخ نیز آمده پس لغت اسفناناخیه از این شکل با افزایش (یه) نشانه نسبت در عربی ساخته شده است .

أَسْفَانِبَر : شهر اسپانبر که یکی از هفت شهر پایتخت ساسانی بوده و بنای معروف بایوان کسری در آن واقع است .

أَسْفِست^۵ : اسپست .

نویسنده برهان قاطع کلمه را «یونجه» معنی کرده است . امروز اسپست بنوعی از یونجه گفته میشود . لغت اسپست بشکل (فصفصه) نیز معرب شده است که آنرا جداگانه ضبط کرده ایم .

أَسْفَرَجَات : يك گونه^۶ خوراکی است .

شکل فارسی واژه (اسپرگ) است که در عربی اسفرج شده و با نشانه (ات) علامت جمع مؤنث سالم جمع بسته شده . اسپرک در برهان قاطع بمعنی برگ زردچوبه و نیز گیاهی زرد که با آن چیزها را رنگ کنند ، ستوده شده است .

أَسْفَنَج^۷ : در برهان قاطع اسفنج و اسفنجه ابرمرده و مرده يك حیوان

۱ - الالفاظ الفارسیه المعربه ص ۸۴ ۲ - شفاء الغلیل ص ۲۴

۳ - عیون الاخبار ج ۱ ص ۶۹ ۴ - کتاب الطبیخ ص ۲۶ ۵ - فقه اللغه

ص ۷۲ ۶ - الحیوان ج ۲ ص ۲۵۰ ۷ - المنجد

شماره	فهرست انتشارات انجمن آثار ملی	تاریخ انتشار
۳۶	شاهنامه نادری تألیف مولانا محمدعلی فردوسی ثانی (بتصحیح و تحشیۀ آقای احمد سهیلی خوانساری)	۱۳۳۹
۳۷	اشترنامه شیخ فریدالدین عطار (بتصحیح و تحشیۀ آقای دکتر مهدی محقق)	۱۳۳۹
۳۸	حکیم عمر خیام بعنوان عالم جبر تألیف آقای دکتر غلامحسین مصاحب	۱۳۳۹
۳۹	نادرشاه تألیف آقای دکتر رضازاده شفق استاد دانشگاه	۱۳۳۹
۴۰	درۀ نادره تألیف میرزا مهدی خان (بتصحیح و تحشیۀ آقای دکتر سید جعفر شهیدی)	۱۳۴۰
۴۱	شرح احوال و نقل و تحلیلات آثار شیخ فریدالدین عطار تألیف آقای فروزانفر استاد دانشگاه	۱۳۴۰
۴۲	خسرونامه تألیف شیخ فریدالدین عطار (به تصحیح و اهتمام آقای احمد سهیلی خوانساری)	۱۳۴۰
۴۳	نامدهای طبیب نادرشاه ترجمۀ آقای دکتر علی اصغر حریری (باهتمام آقای حبیب یغمائی)	۱۳۴۰
۴۴	دیوان غزلیات و قصائد عطار (باهتمام و تصحیح آقای دکتر تقی تفضلی رئیس کتابخانه مجلس شورای ملی)	۱۳۴۱
۴۵	جهانگشای نادری تألیف میرزا مهدی خان (با تصحیح و تعلیقۀ آقای سید عبدالله انوار)	۱۳۴۱
۴۶	طربخانه (رباعیات حکیم عمر خیام نیشابوری) تألیف یاراحمد بن حسین رشیدی تبریزی (بامقدمه و تصحیح و تحشیۀ آقای جلال الدین همایی استاد دانشگاه)	۱۳۴۲
۴۷	نادرۀ ایام، حکیم عمر خیام و رباعیات او بقلم آقای اسمعیل یکانی	۱۳۴۲
۴۸	اقلیم پارس (آثار باستانی و اَبَنیۀ تاریخی فارس) - تألیف سید محمد تقی مصطفوی	۱۳۴۳
۴۹	سفارش نامه انجمن آثار ملی	اردیبهشت ۱۳۴۴
۵۰	یادنامه شادروان حسین علاء	۱۳۴۴
۵۱	ذخیرۀ خوارزمشاهی، تألیف زین الدین ابو ابراهیم اسمعیل جرجانی - سنه ۵۰۴ هجری - (باهتمام و تصحیح و تفسیر دکتر محمد حسین اعتمادی - دکتر محمد شهزاد - دکتر جلال مصطفوی) (جلد اول)	۲۵ شهریور ۱۳۴۴

شماره	فهرست انتشارات انجمن آثار ملی	تاریخ انتشار
۵۲	دیوان صائب، با حواشی و تصحیح بخط خود استاد - مقدمه و شرح حال بنخط و خامه استاد امیری فیروز کوهی	۱۳۴۵
۵۳	عرائس الجواهر و نفایس الاطایب تألیف ابوالقاسم عبدالله کاشانی بسال ۷۰۰ هجری با مقدمه و کوشش آقای ایرج افشار	۱۳۴۵
۵۴	ری باستان - مجلد اول مباحث جغرافیائی شهر ری بعهد آبادی تألیف آقای دکتر حسین کریمان	۱۳۴۵
۵۵	خیامی نامه جلد اول تألیف استاد جلال‌الدین همائی	آبان ۱۳۴۶
۵۶	فردوسی و شعر او تألیف آقای مجتبی مینوی استاد دانشگاه خرد نامه تألیف و نگارش ابوالفضل یوسف بن علی مستوفی بکوشش	آبان ۱۳۴۶
۵۷	آقای عبدالملی ادیب برومند	فروردین ۱۳۴۷